

Kohtuasi C-694/20

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

21. detsember 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Grondwettelijk Hof (Belgia konstitutsioonikohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

17. detsember 2020

Taotluse esitajad:

Orde van Vlaamse Balies

IG

Belgian Association of Tax Lawyers

CD

JU

Vastustaja:

Vlaamse Regering (Flandria valitsus)

Põhikohtuasja ese

Põhikohtuasi käsitleb taotlusi, millega palutakse täielikult või osaliselt peatada Flandria 26. juuni 2020. aasta dekreedid, millega muudetakse 21. juuni 2013. aasta dekreeti maksustamisalase halduskoostöö kohta seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruantavate piiriüleste skeemide puhul (edaspidi „26. juuni 2020. aasta dekreet“), kohaldamine ja dekreet kehtetuks tunnistada. Taotlused esitasid Orde van Vlaamse Balies (Flandria advokaatide koda), õigusvõimeta ühing Belgian Association of Tax Lawyers jt.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kas direktiivi (EL) 2018/822 artikli 1 punkt 2 on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 7 („Era- ja perekonnaelu austamine“) ja artikliga 47 („Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele“), kuivõrd viidatud sätte kohaselt on vahendajana tegutsev advokaat, kes soovib tugineda kutsesaladusele, kohustatud teavitama teisi skeemis osalevaid vahendajaid nende aruandluskohustustest.

Eelotsusetaotlus esitatakse ELTL artikli 267 alusel.

Eelotsuse küsimus

Kas nõukogu 25. mai 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/822, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruantavate piiriüleste skeemide puhul, artikli 1 punkt 2 rikub õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47, ja õigust eraelu austamisele, mis on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 7, kuivõrd uue artikli 8ab lõige 5 (mis on lisatud nõukogu 15. veebruari 2011. aasta direktiivi 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta) sätestab, et kui liikmesriik võtab vajalikke meetmeid, et anda vahendajatele õigus loobuda aruantava piiriülese skeemi kohta teabe esitamisest, juhul kui aruandluskohustus võib olla vastuolus selle liikmesriigi õiguse kohase kutsesaladuse hoidmise kohustusega, on see liikmesriik kohustatud nõudma, et vahendajad annaksid viivitamata mis tahes muudele vahendajatele, või kui selliseid vahendajaid ei ole, siis maksumaksjale teada nende aruandluskohustusest, juhul kui nimetatud kohustus viib selleni, et vahendajana tegutsev advokaat on kohustatud esitama teabe, mis on talle teatavaks saanud kutsetegevuse käigus, nimelt kliendi kaitsmisel või esindamisel kohtus ja talle õigusabi andmisel, aga ka väljaspool kohtuvaidlust, teisele vahendajale, kes ei ole tema klient?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Liidu põhiõiguste harta: artiklid 7, 8, 20, 21, 47, 48, 49 ja 51

Nõukogu 25. mai 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/822, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruantavate piiriüleste skeemide puhul, artikli 1 punkt 2

Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsioon, artiklid 6 ja 8

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Põhiseadus: artiklid 22 ja 29

21. juuni 2013. aasta dekreet maksustamisalase halduskoostöö kohta: artiklid 11/6 ja 11/7

26. juuni 2020. aasta dekreet, millega muudetakse 21. juuni 2013. aasta dekreeti maksustamisalase halduskoostöö kohta seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruandavate piiriüleste skeemide puhul: artiklid 14 ja 15

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Taotluse esitajad esitasid 31. augustil 2020 ja 1. oktoobril 2020 Grondwettelijk Hofile (Belgia konstitutsioonikohus) taotlused, millega nad palusid täielikult või osaliselt peatada 26. juuni 2020. aasta dekreeidi kohaldamine ja dekreet kehtetuks tunnistada.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 2 Taotluse esitajate hinnangul on 26. juuni 2020. aasta dekreeidi artikkel 14 vastuolus põhiseaduse artiklitega 22 ja 29, teatud juhul koostöimes Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklitega 6 ja 8 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 7, 8, 20, 21, 47, 48, 49 ja 51. Taotluse esitajad märgivad, et vahendajana tegutsev advokaat, kes soovib tugineda kutsesaladusele, on vastavalt 21. juuni 2013. aasta dekreeidi artikli 11/6 § 1 lõike 1 punktile 1 (lisatud 26. juuni 2020. aasta dekreeidi artikliga 14) kohustatud teisi skeemis osalevaid vahendajaid kirjalikult ja koos põhjendustega teavitama sellest, et ta ei saa aruandluskohustust täita. Seda nõuet ei ole taotlejate hinnangul võimalik täita kutsesaladust rikkumata. Lisaks ei ole see piiriüleste skeemide kohta aruandluse tagamiseks vajalik, kuna klient saab – advokaadi abiga või abita – teavitada teisi vahendajaid ja nõuda neilt aruandluskohustuse täitmist.
- 3 Flandria valitsuse arvates ei teki probleemi, kui teine vahendaja, keda dekreet käsitleb, on vahendajana tegutseva advokaadi klient või kui ta on kliendi kaudu advokaadiga ühendusse astunud. Kui see nii ei ole ja advokaat ei tee teise vahendajaga koostööd, siis ei tea ta ka teise vahendaja olemasolust ja aruandluskohustus läheb üle maksumaksjale.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 4 26. juuni 2020. aasta dekreediga võeti riigisisesele õigusesse üle direktiiv (EL) 2018/822. Viidatud direktiivi teisest põhjendusest nähtub, et direktiiv on vastu võetud seoses Euroopa Liidu jõupingutustega parandada maksualast läbipaistvust liidu tasandil. Täpsemalt peavad liikmesriigid määrama pädeva asutuse, kelle pädevusse kuulub liikmesriikidevaheline teabevahetus agressiivse maksuplaneerimise kohta. Selleks et pädevatel asutustel oleks võimalik kõnealust teavet saada, kehtestab direktiiv aruandluskohustuse maksude agressiivse

planeerimise võimalike piiriüleste skeemide korral. Aruandluskohustus lasub peamiselt niinimetatud vahendajatel, kes selliste skeemide korraldamises üldjuhul osalevad. Kui selliseid vahendajaid aga ei ole või kui nad saavad tugineda seadusest tulenevale kutsesaladuse hoidmise nõudele, pannakse teabe esitamise kohustus maksumaksjale. Kõnealuse aruandluskohustuse rakendamiseks Flandria piirkonnas tehti 26. juuni 2020. aasta dekreediga teatavad muudatused 21. juuni 2013. aasta dekreedis.

- 5 21. juuni 2013. aasta dekreeidi artikkel 11/6, mis lisati 26. juuni 2020. aasta dekreeidi artikliga 14, määrab kindlaks, milline on aruandluskohustuse ja kutsesaladuse – mida teatud vahendajad peavad hoidma – omavaheline suhe. Viidatud sätte kohaselt on vahendaja, kes peab hoidma kutsesaladust, aruandluskohustusest vabastatud ainult juhul, kui ta annab teistele skeemis osalevatele vahendajatele (teisele skeemis osalevale vahendajale) – või juhul, kui selliseid isikuid (sellist isikut) ei ole, siis maksumaksjale (maksumaksjatele) – kirjalikult ja koos põhjendustega teada, et ta ei saa aruandluskohustust täita. Artikkel 11/6 sätestab:

„§ 1 Kui vahendajal on kohustus hoida kutsesaladust, peab ta

1. teist vahendajat või teisi vahendajaid kirjalikult ja koos põhjendustega teavitama sellest, et ei saa aruandluskohustust täita, mistõttu läheb kõnealune aruandluskohustus automaatselt üle teisele vahendajale või teistele vahendajatele;

2. – teise vahendaja puudumise korral – teavitama asjaomast maksumaksjat või asjaomaseid maksumaksjaid kirjalikult ja koos põhjendustega tema või nende aruandluskohustusest.

[...]“.

- 6 Kutsesaladus on eraelu puutumatus õiguse ja õiglase kohtuliku arutamise õiguse oluline osa. Grondwettelijk Hofi (Belgia konstitutsioonikohus) praktika kohaselt on teave, mida advokaadid peavad esitama pädevale asutusele oma klientide kohta, kaitstud kutsesaladusega, kui teave puudutab tegevusi, mis on seotud advokaatide konkreetse ülesandega kaitsta või esindada isikut kohtus ja anda õigusabi. Kutsesaladusega on kaitstud juba asjaolu, et advokaadi poole on pöördutud. Seda enam hõlmab kutsesaladus teavet advokaadi klientide identiteedi kohta. Teave, mida kaitstakse kutsesaladusega asutuse eest, on kaitstud ka teiste asjasse puutuvate isikute, näiteks teiste skeemis osalevate vahendajate eest. Kutsesaladuse hoidmise nõudest võib erandeid teha ainult juhul, kui see on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga ning kutsesaladuse hoidmise kohustusest vabastamine on rangelt proportsionaalne. Vastavalt parlamendi ettevalmistavatele materjalidele 26. juuni 2020. aasta dekreeidi kohta on vahendaja kohustus esitada teistele skeemis osalevatele vahendajatele koos põhjendustega teave, et ta tugineb kutsesaladusele ega täida seetõttu aruandluskohustust, vajalik selleks, et täita direktiivi nõudeid ja tagada, et kutsesaladusele tuginemine ei takista vajaliku teabe esitamist.

- 7 Kui advokaati tuleb käsitada vahendajana 21. juuni 2013. aasta dekreeedi tähenduses, on tema klient põhimõtteliselt kas maksumaksja või teine vahendaja. Kui advokaadi klient on teine vahendaja, ei takista kutsesaladuse hoidmise nõue advokaati teavitamast oma klienti tema aruandluskohustusest. Kui advokaadi klient on maksumaksja ja aruandluskohustuse osalevad teised vahendajad, tuleneb 21. juuni 2013. aasta dekreeedi artiklist 11/7 (mis lisati 26. juuni 2020. aasta dekreeedi artikliga 15), et aruandluskohustus lasub igal juhul ka teistel skeemis osalevatel vahendajatel, välja arvatud juhul, kui nad kirjalikult tõendavad, et mõni teine vahendaja on aruandluskohustuse juba täitnud. Kui kutsesaladus takistab tal teisele vahendajale teatamast, et ta aruandluskohustust ei täida, siis ei saa ta kõnealustele teistele vahendajatele mingil juhul esitada kirjalikke tõendeid aruandluskohustuse täitmise kohta. Sellisel juhul lasub aruandluskohustus automaatselt kõigil teistel skeemis osalevatel vahendajatel. Seetõttu tekib küsimus, kas vahendajale 21. juuni 2013. aasta dekreeedi artikli 11/6 § 1 lõike 1 punkti 1 kohaselt pandud kohustus on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga.
- 8 26. juuni 2020. aasta dekreeedi artikli 2 kohaselt on selle dekreeedi eesmärk võtta riigisisemesse õigusesse üle direktiiv (EL) 2018/822. Viidatud direktiivi artikli 1 punktiga 2 lisatakse direktiivi 2011/16/EL artikkel 8ab, mille lõige 5 on sõnastatud järgmiselt:
- „Iga liikmesriik võib võtta vajalikke meetmeid, et anda vahendajatele õigus loobuda aruandluskohustuse skeemi kohta teabe esitamisest, kui aruandluskohustus võib olla vastuolus selle liikmesriigi õiguse kohase kutsesaladuse hoidmise kohustusega. Sellisel juhul võtab iga liikmesriik vajalikud meetmed, millega nõutakse, et vahendajad tea[vi]taksid viivitamata mis tahes mu[id] vahendaja[id], või kui selliseid vahendajaid ei ole, siis teavitataks maksumaksjat [nende] lõike 6 kohasest aruandluskohustusest.
- Vahendajatele võib anda esimese lõigu kohase loobumisõiguse üksnes sellises ulatuses, milles nad tegutsevad nende kutseala reguleerivate asjaomaste siseriiklike õigusnormide kohaldamisalas.“ [täpsustatud tõlge]
- 9 Sellest järeldub, et kohustuse teavitada teisi vahendajaid või maksumaksjaid nende aruandluskohustusest on dekreeedi andja seadnud vahendajale, kes tugineb seadusest tulenevale kutsesaladuse hoidmise nõudele, direktiivi (EL) 2018/822 alusel. Grondwettelijk Hofi (Belgia konstitutsioonikohus) hinnangul tuleb seda asjaolu arvesse võtta enne otsuse tegemist selle kohta, kas dekreet on põhiseadusega kooskõlas. Grondwettelijk Hof (Belgia konstitutsioonikohus) ei ole siiski pädev otsustama, kas viidatud direktiiv on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 7 ja 47. Kuna taotlused, millega palutakse peatada 26. juuni 2020. aasta dekreeedi, millega võetakse üle direktiiv (EL) 2018/822, kohaldamine ja dekreet kehtetuks tunnistada, seavad viidatud direktiivi kehtivuse kahtluse alla, tuleb kõigepealt selgeks teha viidatud direktiivi kehtivus. Seetõttu tuleb ELTL artikli 267 alusel esitada Euroopa Kohtule eespool sõnastatud eelotsuse küsimus.